bilimger.kz Республикалық білім және ғылым порталы
https://bilimger.kz
ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі тіркелген — Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718**
2017

БӨЛІМ: ӘДІСТЕМЕЛІК ҚҰРАЛДАР / БАЯНДАМАЛАР

Педагогикалық шеберлік және әдеп

ЖАРИЯЛАНДЫ	СІЛТЕМЕ
25.08.2017	https://bilimger.kz/16504/

АННОТАЦИЯ / АҢДАТПА

Омирбекова Акмарал Саятовна

Оқушылармен қарым-қатынас тұрғысынан педагогикалық әдеп мұғалімнің идеалдық сенімін, жүріс-тұрыс мәдениетінің, жалпы және арнаулы білімінің, мамандығына байланысты ізденіс жемістері қордың жиынтығы іспетті. Шебер педагог болмай тұрып, әдепті педагог болмақ жоқ. Педагогтың әдеп жаттау, еске сақтау және жаттығу жолымен жасалмайды, ол мұғалім ізденісінің нәтежиесі, ол оның ақыл-ойының көрінісі болып табылады. Педагогикалық әдеп мөлшеріне температменті мен мінез-құлқына т.б ерекшеліктеріне байланысты. Педагогикалық әдеп әр мұғалімнің дара қасиеті.Кейбір мұғалімдердің оқушыларға бірыңғай әдіс-тәсілдермен ықпал әсер етуі тәп-тәуір нәтиже берсе, екінші бір мұғалімдерде оның керісінше болатын жайыттары жоқ емес.

Байқағыштық. Бұл педагог мамандығының маңызды белгілерінің бірі. Байқағыш мұғалім шәкіртінің ішкі әлеміне терең үңіліп, көңіл-күйін қабағынан танып, әр қайсысының мінез-құлық ерекшеліктерімен санаса біледі. Мұның бәрі оған әрбір оқушының тілін табуға, әрбір оқушының оның сезімдерімен ойларына өз сезіміндей қуанып, қабылдануыына мүмкіндік береді. Байқағыш мұғалім сабақ үстінде оқушылардың қайсысы тапсырманы орындағанын, қайсысы орындаған жоқ және жаңа материалды қайсысы құлықпен тыңдап, қайсысы құлықсыз тыңдап отыр бәрін қалт жібермейді. Мұндай мұғалімдер ықтиярсыз көндіру тәсіліне көп жүгінбей- ақ та сыныптың оқушысын өзіне тарта біледі жәңе олардың өз-өздерін еркін ұстап, іштей ашуларына ықпал етеді. Оқушыларды қадағалау барысында мұғалім олардың жекеленген сұрақтарға қайтарған ауызша, жазбаша жауаптарын, олармен өткізілген арнайы әңгіменің қорытындыларын пайдалана алады.

Іптипаттылық. Әдетте, оқушылар өте жақсы көретін мұғалімдері өздеріне дауыс көтеріп сөйлегенде көңілдеріне ауыр алып қалады. Дауыс көтеру жазықсыз жазғыру,

© 2026 Bilimger.kz Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық құқықтар қорғалған.

әділ қойылмаған баға ғана емес, мұғалімдерді көзге ілмей, өтініштерін құлықсыз, жүрдім-бардым тыңдаса да, ең болмағанда қастарына жақындап жай-жапсар білмесе де олардың көңілдеріне келеді.

Мұғімге қажетті бір басты сипат – ұстаздық қиял. Бұл оқушылардың даму жайын, болашағын болжау қажет. Баланың өткен өмірі жайлы мен қазіргі жағдайын терең білген оқутушыға ғана оқушының келешекте қандай адам болып шығатыны топшылай алады. А.С Макаренко адамның келешегін болжау дейтін принцип ұсынған еді. Егер оқытушы, өзін оқушы орнына қойып келешегіне көз жіберіп барлай алмаса, ол «қиын» баланы қайта тәрбиелемек түгіл тәрбиелі оқушының өзіне де дұрыс жолға сала алмас еді. Логикалық оймен қиысқан творчестволық қиял ғана ұстаздық таланттқа тән оқушының тапқыштығы қалыптасады.

Мұғалімтұлғасынақойылатыннегізгіталаптар.Мұғалім – ерекшетұлға. Өйткеніол – балаларменүлкендерәлемініңарасындағысарапшы. Сондай-ақ, олбаланыңпсихологиялыққұпияларынжетікбілеотырыпбілімбереді, оны адамболуғаүйретеді. Мұғалімеңбегінөзініңмәнділігібойыншаешқандайөзгееңбекпенсалыстыруғаболмайды, өйткеніолеңбектіңнәтижесі – адам. Еңбілгір ,еңжауапты, еңнегізгіболыптабылатынсолмұғалімгеотбасы мен қоғамеңқымбаттысынөзелінің азаматтарыныңтағдырыноныңболашағынтабысеткен.Мұғалімдікқызметәрбіроқушының, жеткіншекұрпақтың, қоғам мен мемлекеттіңтағдырыүшінжауапберетіндігі мен сипатталады. Бүгінгімұғалімеңбегініңнәтижелеріқандайболса, біздіңертеңгіқоғамымыздәлсондайболмақ. Әрбірадам мен бүкілхалықтыңтағдырытәуелдідәлосындайқызметтікөзгеелестетуқиын.

Мұғалімдердіқандайболса, қоғамы да сондайдегенбұлжымасзаңдылықертеуақыттарыныңөзінде-ақбелгіліболады. Азаматөркениетінің даму тарихындажақсымектебі мен мұғалімдері бар мемлекеттер ғанаалғаозыпшыққан. Мұғалімніңрөлінтөмендетуқашандаболмасынмемлекеттіаздырып, әдет-ғұрыптардынашарлататынқынжыларлықжағдайларменаяқталыпотырған. Мәслен, В.А Сластенинқабілеттердіңмынадайнегізгітоптарынбөліпкөрсеткен:

1. Ұйымдастырушылық. Мұғалімніңоқушылардытоптастыраалуыолардыіскеараластыру, міндеттерінбөліп беру, жұмыстыжоспарлау, атқарылғаністіңқорытындысыншығаружәнетағыбасқабіліктерінебайланысты.
2. Дидактикалық. Оқуматериалынкөрнекілік, құрал-жабдықтардыіріктеужәнедайындау, оқуматериалынұғынықты, анық, мәнерлі, сенімдіжәнебірізділікпенбаяндаутанымдылыққызығушылықтарменруханиқажеттіліктердіңдамуынынталандыру, оқу- танымдықбелсенділігінарттыружәнет.б.

© 2026 Bilimger.kz Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық құқықтар қорғалған.

3. Рецептивтік. Тәрбиеленушілердіңруханиәлемінеенеалу, олардыңэмоциалдыққкөңілкүйін- обьективтібағалау, психика ерекшеліктерінанықтаубіліктеріндекөрінісбереді.
4. Коммуникативтік. Мұғалімніңоқушыларменолардыңата-аналарымен, әріптестерімен, оқуорындарыныңжетекшілерініңпедагогикалықмақсатқасәскесқарым-қатнастарорнатаалубіліктілігенбайқалады.
5. Суггестивтік. Оқушыларғаэмоционалды – еріктікықпалжасауданкөрінеді.
6. Зерттеушілік. Педагогикалықситуациалarменпроцестердітаныпбілужәнеобьективтібағалаубілігіненкөрінісбереді.
7. Ғылым-танымдылық. Мұғалімнің педагогика, психология, әдістемесалаларындағыжаңағылымибілімдердімеңгеруқабілеттілігінесаяды.

Мұғалімдерарасындажүргізілгентолыпжатқансауалнамаларнәтежиелерібойыншажетекшіпедагогикалыққабілеттергепедагогикалыққырағылықтыжатқызуғаболады, ал дидактикалық, ұйымдастырушылық, экспрессивтілікбасқаларықосалқы, көмекшітопқасаналаалады. Педагогикалыққабілеттерді (талант, икемділік, биімділік) педагогикалықалғышарттыдепесептеуге тура келеді, алайдаолартіпті де шешушікәсіби сапа емес. Қаншаматамашабиімділіктергеиеболғанмұғалімдіккекандидаттар педагогретіндеөздерінкөрсетеалады, ал бастапқыдақабілеті кем қаншастуденттершынығыппедагогикалықшеберліктіңшыңынакөтерілді. Мұғалім – олқашандаұлыеңбеккер.

Гуманизм – бұлмұғалімүшінміндетті сапа, яғниөсіпжетіліпкележатқанадамғажербетіндегіжоғарықұндылықретіндеқарым-қатынас жасау, бұлқарым-қатынасты олнақтыістерменқылықтарындакөрсетіледі.

Мұғаліммамандағынатұлғалықсапаларкәсібисапалардаnажыратылмайды. Кәсібисапалараpнайыбілімдер, біліктер, ойлаужолдарынәрекетәдістерінигеруменбайланысты.

Пайдаланылғанәдебиеттертізімі:

1.Қызықты психология\ республикалықғылыми-практикалықтанымдылық-психологиялық журнал\\ №1,2014 2-8 бб, 15-16 бб.

2.Бабаев С.Б., Оңалбек Ж.К. Жалпы педагогика: Оқулық- Алматы: Заңәдебиеті, 2006-228 бет

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz Ақпараттық-танымдық білім порталы**. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.